

Architectuurwandeling

Seghwaert Zoetermeer

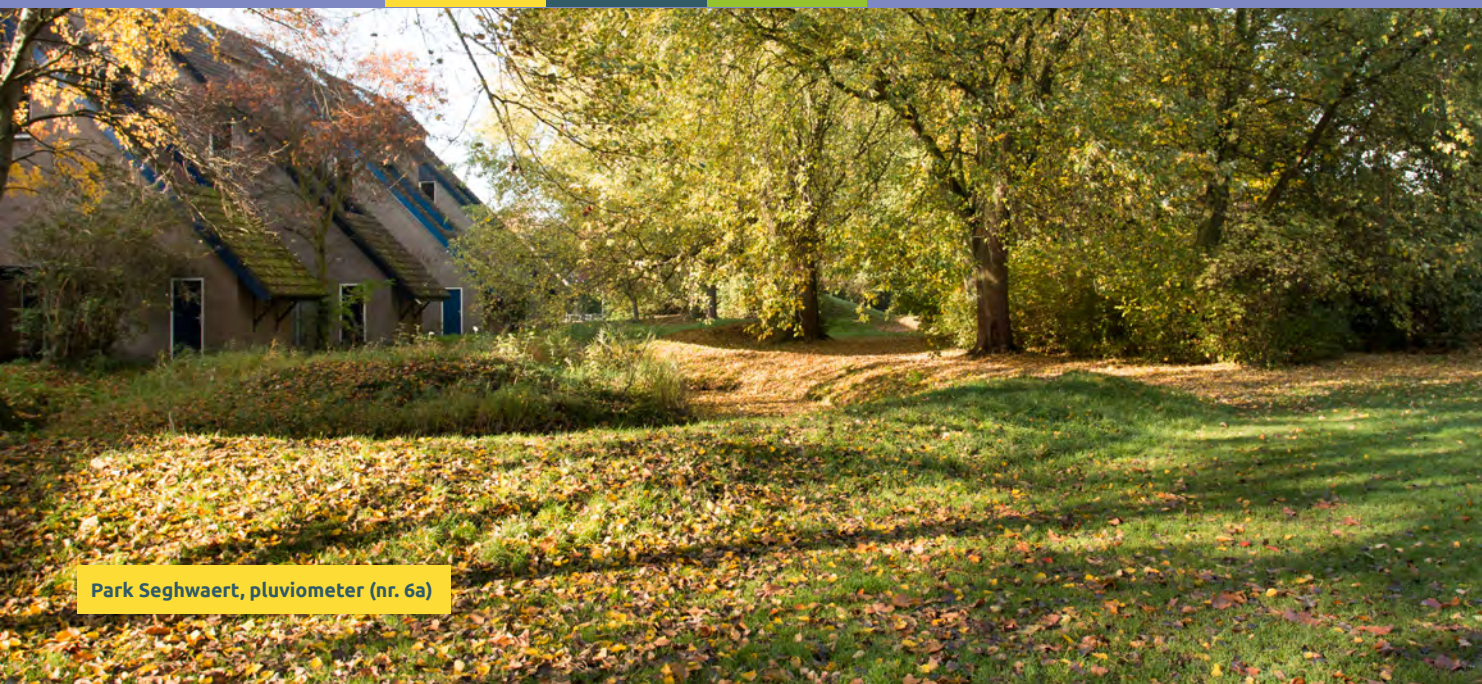
Dit is de plek.

RR-halte Seghwaert

6 km

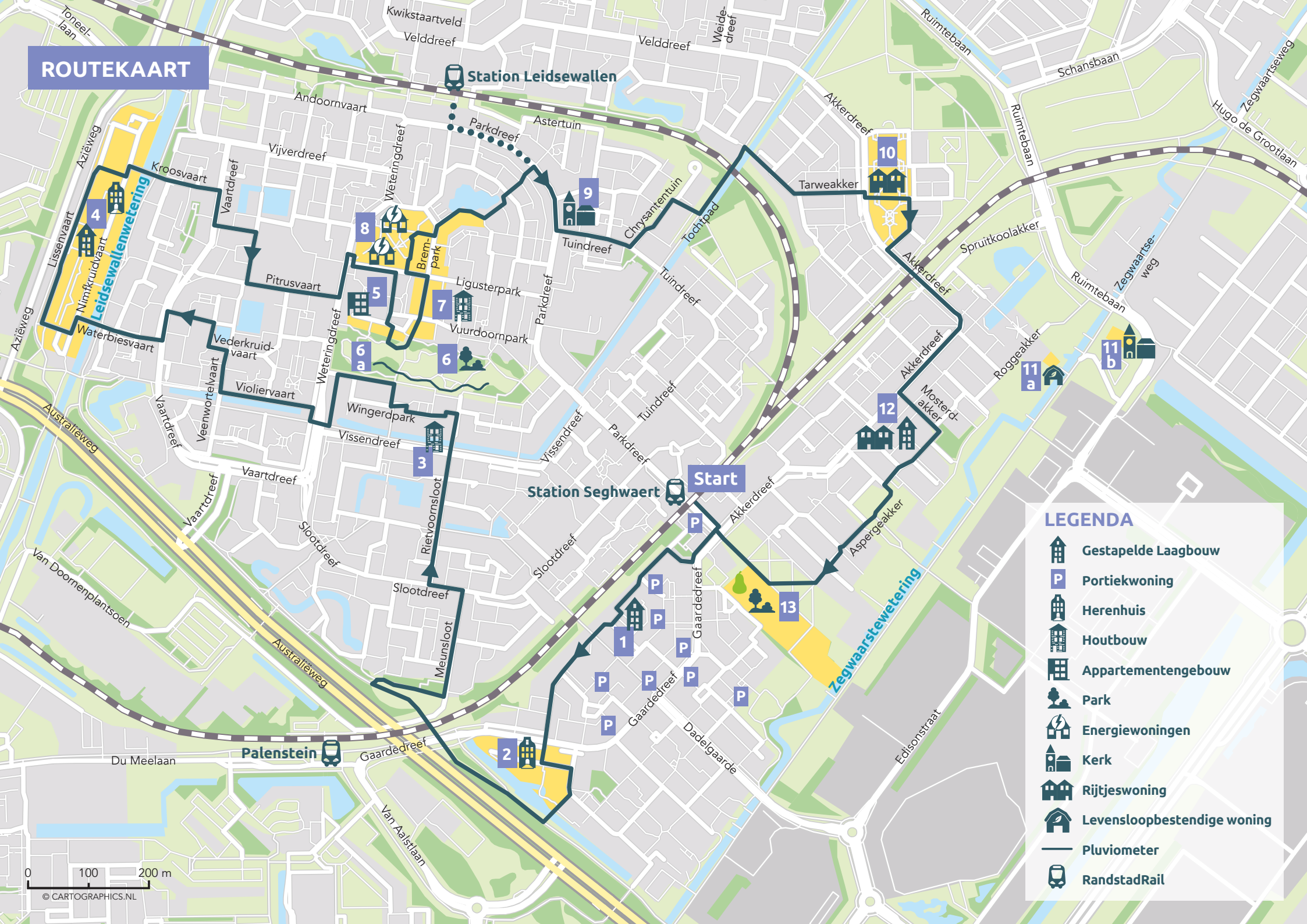

Park Seghwaert, pluviometer (nr. 6a)

In 1935 ontstond de gemeente Zoetermeer door samenvoeging van de tweelingdorpen Zegwaard en Zoetermeer. De eeuwenoude turfvaarten én aanvoerwegen de Leidsewallenwetering en de Delftsewallenwetering vormden de grens. Midden in de Palensteinse polder zou de vijfde en de laatste woonwijk uit het Structuurplan 1968 voor de 'groeikern' Zoetermeer worden gebouwd. Vroeger heette deze polder de Seg(h)waertse polder! Het compleet maken van dit vierde kwadrant van de compacte stad heeft op de kaart de vorm van een ruit of 'wybertje'. Begin jaren zeventig waarin de plannen voor de woonwijk Seghwaert ontstonden, was een tijd vol optimisme en geloof in een maakbare stad, met een diversiteit in huisvesting bereikbaar voor een grote groep mensen. Bovendien was er aandacht voor natuur en biodiversiteit én cultureel en agrarisch erfgoed. Voor het ontwerpen van de woonwijk Seghwaert was een democratisch werkend projectteam samengesteld waarin allerlei expertise vertegenwoordigd was. Er was voor het eerst echt inspraak door toekomstige bewoners. Het resultaat: een pure laagbouwwijk vol intimiteit en diversiteit waarin het gemakkelijk is om te verdwalen.

De stedenbouwkundige en architect Carel Weeber bestempelde deze vorm van bouwen als de 'nieuwe truttigheid'. Misschien is Seghwaert in woonarchitectuur wel de meest gevarieerde wijk, en de groenste met zo'n 14 vijvers en de meest idealistische binnen Zoetermeer.

ROUTEKAART

Station Leidsewallen

Station Seghwaert

Start

Palenstein

LEGENDA

- Gestapelde Laagbouw
- Portiekwoning
- Herenhuis
- Houtbouw
- Appartementengebouw
- Park
- Energiewoningen
- Kerk
- Rijtjeswoning
- Levensloopbestendige woning
- Pluviometer
- RandstadRail

0 100 200 m

© CARTOGRAPHICS.NL

1

PORTIEKWONINGEN ■
Abrikozengarde, Bananengarde, Gaardedreef, Kersengarde, Moerbeigarde, Parkdreef ■ **Schippers Architecten** ■ **1979**

Geen hoogbouw maar wel gestapelde bouw met een knipoog naar de Haagse portiekwoning. Gezamenlijk gebruik van een trap naar de bovenste woonlaag: maisonnettes met een vliering.

Een democratisch en multidisciplinair projectteam werd voor de wijk Seghwaert samengesteld. Stedenbouwkundigen (o.a. Willem Hermans), landschapsarchitecten en groendeskundigen (o.a. Frank Cardinaal), verkeersdeskundigen, architecten, civiel technici én de kleur- en materiaaldeskundige kunstenaar Claartje Boekhorst werkten samen. Zoetermeeders werden geïnformeerd over de bouwplannen met de gele 'inspraakkrant' en het team hield kantoor aan de Van Aalstlaan te Palenstein. Hoogbouw zou vermeden worden (max vijf bouwlagen!) en bestaande Hollandse woningbouwtypen zoals het Haagse portiek of de gestapelde boven- en benedenwoning werden opnieuw toegepast. Na drie jaar overleg werd in 1975 het bestemmingsplan voor Seghwaert vastgesteld en hiermee ook de zeer bepalende ontsluitingsstructuur: een halfrastermodel. Dit is geen recht-toe-recht-aan 'grid', maar een onregelmatiger weefsel met variërende blokgrrootte én met gekromde wegen. Brede hoofdstraten, de dreven zijn parallel of haaks ten opzichte van elkaar, maar verspringen zodat er alleen maar verkeersveilige T-kruisingen zijn.

2

SPLIT-LEVELWONINGEN ■
Sinaasappelgarde, Pruiemengarde, Gaardedreef ■ **Hornstra, Verschoor en Key** ■ **1976-1977**

Moderne herenhuizen met een chique bordestappetje naar de entree. Door het gehele huis speels verspringende verdiepingen 'split-level' waardoor er verrassende ruimtes ontstaan. Royale huizen zijn het in meerdere varianten. Zoals het type drive-in (nr. 17-31) dat hoog is en wel vier of eigenlijk zeven (!) woonlagen telt in de split-leveltelling.

3

**HOUSKELETBOUW-
WONINGEN** ■ **Wingerdпарк**
87-97 ■ **Ben Kraan, 1978**

De karakteristieke 'uitbuikingen' zijn gerealiseerd door een houten skelet in deze zes woningen.

Bij deze bouwmethode zijn alle dragende delen boven de fundering gemaakt van hout: muren, vloeren en kapconstructie. De binnenkant van het skelet bestaat uit gipsplaat. Tussen gipsplaat en skelet zijn vocht- en geluidwerende materialen te vinden en de buitenzijde van de woning kan uit hout, steen of een combinatie van beide bestaan. Voor deze woningen waren de toekomstige bewoners ook opdrachtgever; een zogenaamd 'eigenbouwproject'.

4

WONINGEN EN BUURTHUIS ■
Lissenvaart, Nimfkruidvaart ■ **H.A. Knoop en P. Nieuveld** ■ **1981**

Je waant je in een Middeleeuws straatje met vakwerkhuisen en overhangende verdiepingen. Er is

zelfs een stadsmuur compleet met schietgaten en een houten omloop (overdekte galerij langs de voordeuren). De achterliggende straat, de Nimfkruidvaart, is als een binnenstraat met een besloten karakter. Brugwoningen verdelen deze lange straat in compartimenten. Er zijn veel kleine trappetjes en bijzonder zijn de vierkante woningplattengronden in de diverse typen woningen! Sommige zijn split-levels en er zijn ook gestapelde woningen op dit eilandje aan de Middeleeuwse Leidsewallenwetering.

5

APPARTEMENTENCOMPLEX ■ **Vuurdoornpark** ■ **Carel Weeber** ■ **1977-1979**

Het is een contrastrijk geheel: 64 appartementen met een vriendelijke parkzijde. Hier zijn balkons,

galerijen, gebogen borstweringen en hekwerkjes, golvend en speels. De trappen aan de kopgevel aan de Weteringdreef zijn geplaatst tussen muren met rond ingemetselde vensters. Hoe anders is de gesloten no-nonsense parkeerszijde. Hier zijn de inpandige garageboxen afgeschermd met plastic rolluiken en is de verspringing in de gevel afgedekt met groene golfplaat.

6

PARK SEGHWART ■ **Weteringdreef, Parkdreef** ■ **Frank Cardinaal** ■ **1975-1977**

Aansluiting op de natuur van het omringende polderlandschap was het idee en hieruit zijn tal van groene binnenterreinen

inclusief vijvers voortgekomen in het ontwerp van Seghwaert. Park Seghwaert, een langgerekt park, ligt net zo verscholen als al het andere groen in de wijk dat direct bij of achter de niet zelden verspringende rijtjes met huizen te vinden is. In dit ecologische park (de natuur in de stad brengen) is een pluviometer (6A), een regenbeek die wordt gevoed met regenwater dat ook van de tot laag bij de grond uitkomende lange hellende daken in de beek terecht komt. Er zijn meanderende holle wegen gevormd door stapelmuurtjes van puin, korte steile heuveltjes, een ludiek flaneerpleintje en een basketbalveld.

7

**HOUSKELETBOUW-
WONINGEN** ■ **Bremпарк, Seringenпарк, Vuurdoornпарк** ■ **Passchier en Vandenstein** ■ **1978-1980**

Niet alleen het skelet is van hout, ook de gevelbekleding

van het Britse systeem Timber Structures (Oxford) met 'red cedar'. Bijzonder is het feit dat hier houtskeletbouw bij bebouwing van vier bouwlagen is gebruikt. De geschakelde woningen in zeven verschillende bouwblokken sluiten deels aan op de zijgevels van de aangrenzende woningcomplexen van Carel Weeber en van de Werkgroep Brinkman. Het resultaat: doorlopende straatwanden.

8

49 KOOPWONINGEN
'DE WITTE RAAF' ■ **Bremпарк, Clematisпарк, Ligusterпарк, Weteringdreef** ■ **Werkgroep Brinkman** ■ **1978-1979**

Met de opvallende witte gevels

van lichte kalkzandsteen ligt dit gesloten bouwblok van gevarieerde woningen met beslist expressieve vormen als een bijzondere 'vogel' aan de Weteringdreef. Vanaf de omliggende straten is het toegankelijk via poortopeningen met gemetselde torentjes. In de binnenhof is een collectieve tuin deels op maaiveld en deels op een parkeerdek. Twaalf zijn milieuwoningen met op het dak zonnepanelen en in het souterrain waterreservoirs voor warmteopslag.

9

Ichthuskerk ■ **Parkdreef 258** ■ **architectenbureau Verdonk BV en Huurman** ■ **1981**

Opdrachtgever indertijd was de Hervormde Gemeente Zoetermeer. Nu is de eigenaar de protestantse wijkgemeente Zoetermeer-Noord. De naam Ichthus komt van het Griekse woord voor 'vis' en staat symbool voor spijziging en later ook voor Christus zelf. Boven de ingang

hangt een klokje uit 1657 dat afkomstig is uit de moederkerk, de Oude Kerk in de Dorpsstraat. De aaneenschakeling van achthoeken maakt dit gebouw bijzonder. Zichtbaar in dak, vloer, betonnen steunpilaren, tot de doopvont aan toe. Deze kerk past in de Nederlandse 'traditie' van structuralistisch bouwen (geschakelde en zich herhalende vormen zonder een duidelijke hiërarchie).

10

HET SCHEVENINGSE DORP

■ Akkerdreef, Radijsakker, Tomatenakker, Uienakker ■ Bob den Dulk en Jan Westerduin ■ 1979-1982

Het is net een Oudhollands dorpje en de architecten komen

uit Scheveningen, daarom deze naamgeving voor dit complex van 90 woningen. De meeste zijn grondgebonden met drie bouwlagen, een klein deel beslaat twee bouwlagen met daarop een maisonnette woning. De woningen zijn gelegen aan twee korte stegen, de Uienakker en de Tomatenakker. Aan drie binnenhoven liggen (collectieve) achtertuinen. Karakteristiek zijn de hoge puntige zadeldaken met oranje pannen en de verticale accenten in de rode baksteengevels door hoge smalle vensters en gekleurd houten plaatwerk en betonelementen.

11a

LEEUWENHOEVE ■

Zegwaartseweg 96 ■ Van Vliet Architecten Leidschendam, Projectarchitect David Willems ■ Van der Kooy Vastgoed, Koopmans bouw ■ 2021

Wonen op een boeren erf met een nieuw opgebouwde boerenschuur als hoofdgebouw waarin zich een drietal levensloopbestendige woningen. Het project omvat 17 koopwoningen in verschillende variaties en ligging. Spelen kunnen kinderen in een autovrije omgeving. Het gehele boeren erf is privéterrein en bereikbaar via een kleine brug vanaf de Zegwaartseweg.

11b

KERK VAN JEZUS CHRISTUS VAN DE HEILIGEN DER LAATSTE DAGEN ■

Zegwaartseweg 47 ■ 2013

Dit gebouw is op zondag in gebruik voor openbare erediensten en door de week

voor diverse activiteiten. Naast een grote kapel zijn er lokalen en een ruime recreatiezaal waar ook kan worden gesport.

De Tempel aan de Osylaan is exclusief bedoeld om gezinnen en voorouders aan elkaar te verbinden, deze kerk is voor iedereen lid en geen lid.

Als een van de oprichters van de Nationale Stichting Nieuwe Woonvormen, wilde architect Jan Verhoeven bij de woningen zoveel mogelijk sociale interactie tussen verschillende bevolkingsgroepen bewerkstelligen. De stichting met adviseurs als de bekende architect Aldo van Eyck en politica Hedy d'Ancona zochten naar een alternatief voor het wonen in de galerijflat. "Iets doen tegen het stompzinnig aaneenrijgen in hoogte en lengte van duizenden woningen."

12

94 KOOPWONINGEN

RUG-AAN-RUG ■ Karwijakker, Koolzaadakker, Erwtakker, Mosterdakker, Akkerdreef ■ F.W.J. van Dillen en Rien Ogier ■ 1979-1982

Een dichtheid van 55 woningen per hectare was de bouwopgave. Daarbij moest 75% grondgebonden zijn en een tuin hebben om te voorkomen dat er de hoogte in zou worden gebouwd. De woningen hier zijn in vijf dubbele structuren gebouwd: parallele blokjes met steeds twee en drie bouwlagen. De woningen liggen rug-aan-rug! Sinds de opkomst van de doorzonwoning is dit iets wat nog maar zelden voorkomt. Tussen de blokken ligt een overdekte parkeerstrook met daarbovenop ruimte voor dakterrassen met aangrenzend woonverdiepingen. Er zijn verschillende woningtypes: eengezinswoningen van twee lagen, maisonnettes en eengezinswoningen van drie lagen inclusief een onderbouw met garage. En een deel van het ensemble is vier lagen hoog en bevat gestapelde maisonnettes met dakterrassen.

13

HOF VAN SEGHWART

■ stadslandbouwbedrijf en groene ontmoeting in een oude perenboomgaard ■ 2014

Nog geen tien jaar geleden lag het laatste stuk van deze oude perenboomgaard uit omstreeks

1950-1960 aan de Zegwaartseweg te verpieteren. Nu is het een oase van rust, groene activiteit én biodiversiteit. Dit stadslandbouwbedrijf is geïnitieerd door Bert Dekkers als een burgerinitiatief en wordt gerund door vrijwilligers.

KUNST OP DE ROUTE

Meer informatie vinden over kunst in de openbare ruimte op deze route kan via <https://zoetermeer.kunstwacht.nl/>.

10.000 stappen zetten?

Dit is de plek.

Uitgave Bureau Citymarketing Zoetermeer, 2023 ■ Tekst en illustraties Klein Jantje Schrijfwerk ■ Vormgeving so mine design ■ Cartografie Cartographics ■ Fotografie Dick Valentijn (nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6a, 7, 8, 10, 12), Simone Langeveld (nr. 11a & b, 13)